

1945

Societatea de mâine

REVISTĂ DE ȘTIINȚĂ SOCIOLOGICĂ, DE ESTETICĂ ȘI CULTURĂ

21 9802

CUPRINSUL:

PROBLEME SOCIALE:

- O nouă ordine socială internațională Ion Clopoțel
Atenție la probleme economice Al. Cludian
Înapoi la sociologie Vl. Krassnoselsky
O izbândă sociologică românească Ion Clopoțel

PROBLEME ECONOMICE:

- Înainte și după reformă . . . Ion Negru
Satul și săteanul nostru . . . Iordan Ionescu
Mica proprietate și rentabilitatea Ioan Bărsan

ACTUALITĂȚI:

- Dela libertate la dreptate socială Victor Isac
O altă intelectualitate Horia Traian

POLITICA EXTERNĂ:

- Rezoluția Fulbright Paul Teodorescu

VIAȚA INTELECTUALĂ:

- Brunelleschi, arhitect florentin Rodica Clopoțel

FAPTE, IDEI, OBSERVAȚIUNI:

- Reapărem — Fărămițare în curele — Reforma agrară —
Artelul sovietic — Noua școală românească — Marii și fireștii aliaji —
Ardealul nostru drag Națiunea în internațională —
Trebuie sfărâmată axa blestămată — Reformele guvernului Groza —
Orientare realistă spre Rusia — Socialismul în Europa Redacția

Tâmpa pitorească a Brașovului

Editura: „Societatea de Măine“

Director: ION CLOPOȚEL

Inscrisă în registrul Trib. Com. Ilfov
cu no 1927.

Correspondența Redacției și Administrației:
Căsuța poștală no 576, București I.

anul XXII

București, Aprilie 1945

no 403

ABONAMENTE ANUALE:

Abonament de sprijin 10.000 L.
Autorități, birouri, bibl. 5.000 L.
Particulari 3.000 L.

În străinătate: dublu
Abonamentele se remit anticipat
prin CEC no 1218

Un ex. Lei 200

O nouă ordine socială internațională

Acest titlu de articol nu e nou în paginile „Societății de mâine“ care-și reia apariția după sdruncinul suferit prin două bombardamente anul trecut nimicindu-ni-se materialele tehnice și toată cantitatea de hârtie disponibilă.

Ba a fost chiar articol de fond în no. 7 din luna Mai 1932. Dovadă a prevederilor noastre sociologice.

Timp de 22 ani am pledat în paginile compacte și pline de conținut ale „Societății de mâine“ pentru reforme radicale în favoarea mulțimilor și am îndemnat toată intelectualitatea României să nu se lase legată la ochi, ci să se înroleze ca agent al progresului, la direcția de muncă dată de noi. Am fost de o consecvență controlabilă în toată perioada când cenzura dictaturilor noastre blestemate nu se amesteca prea direct și nu ne silia să ocolim chestiunile sociale și să dăm întâietate literaturii și problemelor pur culturale. O serie de ani am fost constrânși să renunțăm la libera și curajoasa dezbateră deschisă a legitimității colectivismului și socialismului. Au fost declarate ca rău famate splendidele noțiuni de democrație și socialism.

Dar cine a urmărit această revistă știe prea bine ce gânduri și idei au fost semănate în ogorul literelor române de mâna de intelectuali autentici cari au scris în „Societatea de mâine“ sfidii de neîntrecut efort, adevărate perle de gândire cari vor scripi pentru totdeauna în paginile noastre. Publiciști ca Ilie Cristea și Petru Suciș au pagini de antologie la noi.

Ca o dovadă întâmplătoare a metodei noastre de lucru putem invoca următoarele încheieri ale articolului nostru revistă din Mai 1932 :

„O nouă ordine socială în lăuntrul statelor, o nouă ordine internațională, se face necesară.

„Cine are grija desinteresată a celor mulți, cine le poate ridica standardul de viață, cine lasă drum liber tuturor valorilor, cine poate solidariza voințele și poate grupa în asociații, cooperații, syndicate de înfrățire și cu beneficiu maxim al muncii pe lângă respectarea vitalității biologice, prin mecanizarea gospodăriei și dezvoltarea culturală? Numai biruința sistemului socialist, numai o ordine nouă colectivistă“...

Și terminam cu următoarele mărturisiri concludente :

„O socializare a marilor avuții naționale ar putea da ultimului om din țara asta o bucată onestă de pâine. S'ar stârpi șomajul și scumpetea și sarcinile publice apăsătoare“...

În sfârșit :

„Integrarea României în noua ordine socială internațională n'o poate face decât sistemul socialist, singurul salvator“...

Dar puteam noi să ne sbatem pe loc și să ne măcinăm puterile încă multă vreme, dacă nu intervenia războiul.

Atât de multe nedreptăți sociale striviau sufletul popular, încât butoiul cu pulbere aștepta doar scânteia care să incendieze lumea întreagă.

Nu era ieșire decât printr'un război, pe care n'au ezitat să-l declare înșiși vinovații cari dintr'un inconștient și fanatic spirit de militarism se angajaseră într'o cursă satanică de înarmări în interesul dominației imperialiste economice. Aceștia au declarat războiul, au semănat vântul ca să culeagă furtuna ce-i va impresura și-i va zdrobi cu scopurile lor meschine, egoiste, de clasă.

Prin războiul acesta care arde multe din putreziciunile și vestigiile opresiunilor de veacuri, avem acum uriașele transformări ce se operează pretutindeni.

Experiența sovietică și elaborarea marilor planuri de asistență, muncă și securitate, dau azi de gândit oricui, frământă o umanitate și rezolvă o seamă de probleme amânate, se părea, la calendele grecești.

Parcurgem o traiectorie uriașe a destinelor umane. Reîncepem munca noastră de liber examen al fenomenelor noi sociale, pentru a servi poporul nostru și noua evoluție ce se desprinde acum din ruinele războiului.

Ion Clopoșel

Inainte și după reforma agrară

I.

Intr'o dispută internațională, argumentul superiorității culturale nu face parte din categoria argumentelor disprețuite. Din contră, el radiază o simpatie caldă și duioasă în sânul comunității intelectuale contemporane. Intelectualitatea secolului al XX-lea, rănită constant în așteptările ei — fie de adepții forței, fie de închinătorii la picioarele vitelului de aur — este bine dispusă să asculte, și, din spirit de pură generozitate, chiar să îmbrățișeze cu pasiune apărarea unei cauze culturale.

Unui instrument modern de propagandă al Statului nu-i trebuiește prea ascuțit spirit critic și prea ager ochi ca să descifreze această predispoziție a psihologiei colective intelectuale contemporane, când s'a dovedit că, o poziție câștigată în forul păturei culte internaționale este, astăzi, o adevărată citadelă. Vecinii noștri din apus au speculat constant această poziție strategică și nu o fac scăpată nici în prag de catastrofă politică. Ei lucrează pe plan lung de durată, cu perseverență și abilitate demnă de o cauză mai bună; ei nu abandonează niciodată pozițiile teoretice chiar dacă în focul luptei toride se bat cu flori retorice, de climă temperată.

Pentru cunoscători nu este o taină că însuși Matei Corvin „cel mai mare rege al Ungariei și creatorul renașterii artelor și literelor maghiare” n'a lăsat un singur document în limba maghiară. Istoricul Vamberg, în lucrarea sa asupra originii și dezvoltării poporului maghiar, mărturisește: „Ungurismul său e tot atât de problematic, ca și cel al eminentului său fiu, a cărui domnie măreață a revărsat un potop de strălucire asupra Ungariei politice, dar poporului maghiar propriu zis i-a dat foarte puțină sau aproape nici o importanță. Nici nu se știe cu siguranță dacă cel mai mare rege al nostru, crescut la curtea Boemiei, s'a străduit sau nu să cultive limba ungurească, pentru că în timp ce avem dela dânsul multe documente cehe și mai multe germane, nu ne-a rămas dela ei nici măcar un act scris în limba maghiară” (după N. Bogdan: Români în secolul al XV-a, București 1941, pag. 69).

S'ar putea obiecta însă că epoca lui Matei Corvinul este prea îndepărtată de noi și că ar fi de preferat să căutăm argumente protivnice chiar în zilele noastre. Cunoscătorii (ne adresăm iarăși lor, fiindcă numai dânsii pot controla afirmația) știu că „Statul milenar”, în anumite regiuni din propriile lui granițe, n'a reușit să circule cu haină (limbă) proprie, în: legi, regulamente, ordonanțe, acte oficiale, decât cu 40—50 ani înainte de trecutul război mondial. Și mai știu cunoscătorii că însăși Academia Maghiară nu-și poate exprima superioritatea culturală, în actuala ei „limbă sonoră”, decât de o viață de om chinuit.

Dar colportorii superiorității culturale știu și ei ceva, anume că intelectualii streini nu învață în școli limba maghiară (incă nedecretată limbă universală) ca să se poată documenta direct dela sursă asupra trecutului culturii maghiare. Și, ca urmare, propaganda lunecă înainte șobodă pe căile ușoare ale graiului străin, ale operetei muzicii de țigani, asimilată și devenită și ea muzică

națională maghiară. Farsa și mai ales stilul ei nu s'ar putea spune că este din cele mai puțin spirituale, din câte a cunoscut ultima noastră decadă.

Argumentul superiorității culturale, deși nu face parte din actuala noastră expunere, l-am pomenit numai pentru a atrage atențiunea cititorilor noștri, cunoscători în problemele vecinului, asupra faptului că și în pledoariile adresate opiniei publice subțiri (chiar și opiniei publice subțiri!) se pot administra cu succes — dacă sunt bine travestite — tezele găunoase.

* * *

S'a purtat pe vremuri un proces lung — cu eco până în zilele noastre — numit al optanților. Lung pentru că una din părțile litigante ținea să-și mențină omniprezență, pe plan internațional și în culisele câtorva saloane diplomatice, sensibile la blazon, o anumită stare de compătimire.

Atunci nu se contesta necesitatea eroicei reforme agrare înfăptuită imediat după războiul mondial în cuprinsul Statului Român, ci numai echitatea ei. Oportunități propagandistice dictau probabil ca necesitatea împărțirii pământului la țăranii din România să nu fie discutată la un interval atât de apropiat de evenimentele politice și sociale care au zguduit Ungaria imediat după războiul mondial. Calul de bătaie al propagandei vecine de pe vremuri îl constituia „parțialitatea legiuitorului român și a executorului lui”. Ce se înțelegea prin parțialitatea legiuitorului român? Se înțelegea că au fost expropriați „numai” moșierii unguri și au fost împrietăriți „în special” țăranii români. Concluzia care se trăgea pe marginea uneia din cele mai mari reforme agrare europene, era: Statul Român, prin reforma intitulată agrară, și-a servit doar scopuri egoiste național-politice. Atât, și nimic mai mult.

Opinia publică internațională și mulțimea avidă de spectacole susținute cu pathos, credea că protestele „sincere” ale propagandei oficiale vecine isvorau dintr'un imbold patriotic, când în realitate mobilul corului, — dirijat de altfel excelent, — pornea dintr'un calcul egoist, pe care și-l făceau latifundiarilor și avocații lor celebri: stoarcerea cât mai multor miliarde dela Statul Român.

Pilula latifundiară, deși amară și de neînghițit în secolul al XX-lea, și respinsă cu deplin succes în fața Ligii Națiunilor de către Nicolae Titulescu, a fost totuși administrată hoșește opiniei publice străine datorită ambalajului ei aurit și atrăgător (vezi diversiunea cu argumentul: superioritatea culturală). Și astăzi cauza maghiară, în care se travestesc interesele latifundiarilor, mai are curajul să scoată capul și mai stârnește adeziuni printre naivii nevinovați și, trebuie recunoscut, suficientă admirație, printre cunoscătorii propagandei teatrale maghiare.

În ultimi 2 ani citim în publicațiile pornite din sursa vecinului încă un argument împotriva reformei agrare românești: argumentul necesității. El este pus în linie de bătaie, în credința că lumea a uitat frământările sociale

ale mutilatei răbufnite imediat după războiul trecut și că uită realitățile agrare existente și astăzi în leagănul Ungariei, — leagăn administrat în permanență de maghiari (vorbim de partea botezată „Trianonică“).

Intr'adevăr, de când cu cadoul teritorial dobândit prin arbitrajul dela Viena s'a tins vizibil spre o revenire la situația agrară de dinaintea reformei efectuată de Statul Român în Ardeal. Măsura luată de guvernul maghiar (Ordonanța Consiliului de Miniștri Ungar Nr. 144/941 M. E., din 23 Februarie 1941) este o dovadă, precum dovadă este și argumentul nou al scriitorilor economiști — pe lângă toate celelalte argumente mai vechi — care susține de astădată că reforma agrară făcută de Români în Ardeal nu era necesară, fiindcă în această regiune repartitia pământului între locuitorii provinciei era ideal de mulțumitoare. Tonul este însă moderat, științific, iar măsurile practice luate pe teren, prudent retușate, mai ales în ultimul an.

Deși teritoriul dobândit la masa vieneză a fost încorporat imediat suveranității Statului Ungar, factorii maghiari de răspundere și-au dat seama că au obligații și față de proprii lor conaționali, beneficiari ai reformei agrare române și față de alianțele lor prezente și viitoare, care deși n'au nici o legătură directă cu problema în cauză, se fac indirect simțite. Ar fi contrastat și ar contrasta strident, bunăoară în conjunctura actuală europeană, dacă Ungaria printr'o revizuire generală a reformei agrare române, ar fi deposedat pe toți țăraniii improprietăriți de Statul Român și ar fi repus în vechile lor privilegii pe marii proprietari. În timp ce conducătorii nemți considerau fărâșimea ca izvor de înnoire a sângelui german, iar legiuirile lor mențin înființarea și ocrotirea proprietăților țărănești, fixând limita superioară a proprietății funciare

la 125 hectare (art. 3 din legea gospodăriilor ereditare); în timp ce în Peninsula Italică aveau exemplul bălților și terenurilor degradate asanate (asanarea din Sardinia, dela Parmigiana Maglia, din Agro Pontino) pentru a crea gospodărie muncitorului cu palmele; în timp ce lumea întreagă tinde spre deslegarea eficientă a tuturor problemelor sociale (vezi planul Beveridge, planul elvețian, etc.); și, în fine, în timp ce U. R. S. S. a depășit pe plan material efortul veacului nostru, factorii conducători ai Statului vecin, controlându-și instinctul de conservare, și-au dat seama că nu este prudent și că în momentele ultime ar fi fost o sfidare să șteargă dintr'odată reforma agrară română și să revină la vestigiile agrare ale Evului de Mijloc. Aceasta nu înseamnă însă, peste toate stridențele amintite, că argumentele maghiare nu circulă stăruitoare peste fruntarii și într'o tabără și în alta, și nu înseamnă că apărătorii latifundiarilor nu stau la pândă chiar în pragul catastrofei patronilor lor politici.

Din spirit de solidaritate față de masa țărănească, din care ne ridicăm, ne simțim datori să contribuim și noi cu ceva la apărarea patrimoniului ei de sânge și sudoare, care i-se discută din nou de năimiții latifundiilor, de data aceasta sub forme științifice.

În cursul lucrării, făcând verificarea argumentelor adversarilor reformei, vom fi obligați să facem și unele incursiuni istorice, nu totdeauna în domeniul agrar, dar totdeauna din dorința și credința că luminăm noul teatru de luptă pe care ungerii ne atrag și unde trebuie să deopotrivă zdrobiți.

Cetitorul grăbit este rugat să ne ierte.

Noemvrie 1944.

ION NEGRU

Satul și săteanul nostru

În fiecare stat se pune o problemă a satului și a săteanului. Dacă disecăm realitățile sociale în adâncul lor vom constata că această problemă pentru fiecare popor în parte ia un aspect diferit. Ori care ar fi însă înfățișarea ei și ori cât de mari greutatea ce trebuie să străbătute pentru ca să capete o rezolvare concretă, acestei probleme trebuie să i se dea o deslegare cât mai urgentă și cât mai satisfăcătoare.

Pentru noi, problema satului și săteanului capătă importanță cu totul deosebită, întâi fiindcă suntem un popor de țărani, apoi caracterul prin excelență agricol al țării, care pune în lumină îndeajuns rolul păturii rurale. Peste 80% din populație este legată de munca câmpului, muncă susținută încă de brațul omului și privată în cea mai mare parte de ultimile cuceriri ale civilizației. Nu este aci vina unui țăran refractar ori-cărui progres, ci rezultatul unei politici de stat care totdeauna s'a mulțumit numai a discuta situația de fapt și a înfăptui prea puțin în folosul țăranului.

La noi munca agricolă încă depinde de „numărul“ brațelor care o efectuează. Economia țării s'a bazat și se bazează încă pe munca acestui țăran. În cea mai mare parte ea este expresia efortului său. De aceea astăzi ca și în toate momentele de criză, toate privirile și toate speranțele noastre se îndreaptă spre el, deși practică încă o agricultură primitivă (primitivă în comparație cu agricultura marilor țări). S'a pus și la noi problema unei mecanizări în agricultură. Ea însă a întâmpinat o puternică opoziție. Intr'adevăr, problema nu este atât de ușoară. Ea comportă o serie de discuțiuni și cere în prealabil anumite condițiuni pentru ca să poată fi realizată. Mecanizarea cere în primul rând marea proprietate sau chiar și proprietatea mică, dar înglobată în obște.¹⁾ Deci mecanizarea în stadiul actual

¹⁾ În România, marea proprietate figurează cu o cotă mică, iar proprietatea mijlocie o găsim într'o proporție ceva mai mare decât aceasta. În cea mai mare parte însă proprietatea noastră este mică, fărâșită.

al proprietății noastre n'ar putea avea loc decât în parte. Argumentul principal împotriva mecanizării n'a fost însă aceasta, ci faptul că țara noastră are suficiente brațe de muncă, că mecanizarea atrage după sine înălțurarea vitelor de tracțiune și aceasta înseamnă o pagubă evidentă, apoi întrebuițarea tractorului — cel mai important mijloc de mecanizare — cere „un conducător priceput și conștiincios, ceea ce nu avem“, după unii. După cum vedem se merge prea departe cu aceste argumente, fiindcă nu este vorba de un maxim de mecanizare pe care n'o permite nici starea actuală a proprietății, după cum nu este vorba nici despre dispariția totală a animalelor de tracțiune. Cât privește lipsa unui conștiincios conducător, care să mânuiască cu pricepere tractorul, pentru a nu-l strica și a determina reparații costisitoare, este inutil să mai fie discutată, fiind ridicolă. În ajutorul micilor cultivatori s'ar putea veni prin deschiderea unor credite agricole, care să le permită procurarea de inventar mort și viu. Desigur că nu am rezolvat problema cu aceasta. Ea este din cele mai complicate și necesită mari discuțiuni.

Țăranul nostru ne asigură nu numai hrana materială dar și permanența existenței dealungul istoriei. Satele noastre din punct de vedere etnic au avut un rol covârșitor. Pentru aceasta este suficient să ne gândim la origina orașelor noastre, a celor mai vechi de origine romană și dispărute sau a celor de astăzi, creațiuni de dată târzie, în care elementele străine au avut o influență, putem spune hotărâtoare. Satul însă a fost acela care a garantat continuitatea și menținerea ființei noastre ca popor.

În sate, în aceste microcosmosuri rurale, au trăit ai noștri așa cum apucaseră din bătrâni, cu datinele lor și și-au orânduit vieța după obiceiul pământului, dreptul consuetudinar sau cum era la romani „mores-majorum“, moravurile din bătrâni care s'au impus printr'o practică îndelungată.

Satele noastre au constituit vatra din străbuni unde flacăra sacră a românismului a pâlpăit veac de veac și s'a reînnoit mereu cu noi puteri de viață, ca și pasărea Phönix, din propria ei cenușe. Ele au fost și sunt încă un izvor nesecat de energii naționale care continuu s'au revărsat în toate ramurile de activitate umană, începând cu munca ogoarelor și terminând cu cele mai înalte demnități ale organizației de stat. Ca și în trecut ele sunt încă și astăzi expresia biologică a neamului nostru. Aci românismul în forma sa cea mai curată a bătut și bate din belșug la porțile vieții.

Satul n'a fost însă numai un izvor nesecat de viață românească, ci și o așezare în care specificul național odată exteriorizat, sub o formă sau alta, a fost menținut cu putere de viață, din momentul concepțiunii noastre ca popor și până astăzi. Virtuțile strămoșești, limba și portul, credința și obiceiurile s'au păstrat în forma lor cea mai curată și transmise din generație în generație. Avem aci caracterul conservator al satelor noastre. La sat tradiția e sfântă și cuvântul ia putere de lege prin respectul ce i se dă. Iată pentru ce ne este scump acest sat. Și am amintit toate acestea

pentru ca să ne putem da bine seama de adevăratul rol pe care el l'a avut dealungul istoriei.

Cu case înghesuite la șes, resfirate la munte dealungul văilor șerpuitoare sau ridicate pe o frunte de deal, satele noastre înfățișează starea poporului și reprezintă spiritul gospodăresc al Românului așa cum el a putut să-i dea o expresie, potrivit posibilităților sale de existență. Sub aceeași atmosferă trudită observăm totuși o tendință de înnoire și se descifrează aceeași râvnă spre mai bine. În acest efort însă el trebuie ajutat.

Satul ridică o serie de probleme cărora trebuie să li-se dea o atențiune deosebită și ele necesită o grabnică rezolvare. Cele mai de seamă sunt: problema locuințelor, starea sanitară și culturală, comunicațiile și în general însăși îmbunătățirea condițiilor de viață, care trebuie să rețină o clipă mai de vreme atenția noastră a tuturor. E o datorie de conștiință și de suflet. Ce poate fi mai dureros pentru noi și mai compromițător față de străinătate decât starea de totală inferioritate în care se află țăranul nostru. El umblă încă desculț, continuă să doarmă pe jos, se hrănește prost și se lecuie prin babe. A mers atât de departe cu această deprindere încât și animalele din bătaură și le lecuie tot prin babe, fiindcă Dl Doftor este prea departe sau că nici dumnealui nu poate face mai mult decât o babă. În concepția sa toate bolile se datoresc unor spirite rele care fug de îndată ce babele încep să descante.

Sunt apoi sate care în tot timpul iernii nu comunică cu orașul pentru a se aproviziona, din lipsa unui drum practicabil. Din aceeași cauză unele regiuni cu o viață economică destul de îmbelșugată nu-și pot desface produsele pe piețele centrelor aglomerate, sau nu le pot transporta în regiunile lipsite. Poate că obișnuința ne-a făcut să fim atât de nepăsători la toate acestea. Nu mă pot abține de a aminti aci constatările căpitanului Filipovici ofițer de Stat Major din Armata Roșie, fiind foarte instructive pentru noi. Întrebat de reporterul unui cotidian, ce crede despre țăranul nostru, după ce spune mai întâi că acesta are o „piele bine tăbăcită de muncă“ continuă. Nu ați avut o descentralizare. Aici în București civilizația se înghesuie iar acolo la sate o cauți cu adevărat cu lumânarea. Într'un sat de lângă Botoșani mi s'a dat să-mi șterg mânilor pe un ștergar ce stătea ca la o expoziție aninat în perete, printre farfurii mari și frumoase. Nimeni nu se ștergea pe acel prosop și nu mai exista un altul în casă. Farfuriile din perete stăteau în perete, iar membrii familiei mâncau din castroane ciobite“. Apoi continuă „Tot din informațiile mele știu că țăranul vostru nu are săpun, carte și electricitate fiindcă în orașe există o sumă de oameni ce au știut să-și facă minunat de bine afacerile. Însă voi Românii și numai voi puteți îndrepta lucrurile“. Este impresia primului venit care a prins bine realitățile crude ale vieții noastre sătești. Declarațiile căpitanului Filipovici sunt certificatul de bună purtare dat conducerii noastre de stat de până acum. Să nu uităm însă ultimile cuvinte spuse de D-Sa că salvarea nu o putem găsi decât în noi înșine.

(va urma)

Jordan Ionescu

Mica proprietate și rentabilitatea

Încă nici o concluzie asupra rentabilității micii proprietăți. Merită sau nu să i se dea o mai mare dezvoltare? Această problemă este privită prin prisma unor păreri multiple și în raport cu cei interesați.

În orice caz trebuie revizuită mica noastră proprietate, cu multă obiectivitate înainte de a fi sacrificată.

Țara noastră ca aproape toate statele balcanice își are proveniența dela vechile neamuri de păstori ce se perindau din timpuri îndepărtate din Carpați spre câmpiile fertile, iar prin forța împrejurărilor s'au îndeletnicit și cu agricultura.

Astăzi mulți practică o agricultură intensivă care pare să joace un rol principal în viața noastră economică.

Ce este mica proprietate? O exploatare familială care este în stare să asigure hrana unei familii, o ocupație în tot timpul anului, având posibilitatea valorificării produselor din gospodărie în cele mai bune condițiuni, până la ultima buruiiană din grădină.

Marea proprietate practică o exploatare extensivă, având în permanență nevoie de brațe de lucru străine, care să asigure munca și care se găsesc în cele mai multe cazuri cu mari dificultăți, din lipsa unei recompense echitabile, ceea ce a determinat strângerea muncitorilor în cele mai frecvente cazuri cu forța publică, munca forțată fără rentabilitate atât pentru marii proprietari, cât și pentru zilerii cari din leafa obținută abia satisfac nevoile familiale.

Din punct de vedere istoric, mica proprietate a contribuit în măsura cea mai mare la evoluția popoarelor, ridicând standardul de viață, pe când marea proprietate reprezintă încă plebeia înapoiată. E cazul Ungariei și Spaniei, cari n'au fost în măsură a rezolva nici până astăzi o reformă agrară, dorită de cei cari sunt chemați a exploata solul.

Muncitorimea acestor state se găsește încă într'o stare destul de precară și mai cu seamă în Spania au fost nevoiți a relua drumul pribegiei spre alte continente, unde s'au întemeiat foarte numeroase colonii. Exemplul Americii latine și nordice e concludent. Acolo s'au înjghebat frumoase gospodării, dar nu sub o egidă spaniolă, ci ca state libere americane.

Este natural ca în astfel de împrejurări, problema emigrării să se rezolve dela sine. Dar oare aceste state avizate la astfel de proceduri nu sunt epuizate de forțele dinamice, nu sunt pe cale de a fi considerate ca popoare prematur îmbătrânite?

Ce mai reprezintă astăzi Spania decât o țară a cărei stea apune pe zi ce trece, deși așezată la marginea continentului spre ocean și mare, ale cărei orizonturi permiteau cea mai strălucită dezvoltare? Concepțiile învechite și egoiste ale castelanilor feudali n'au contribuit cu nimic la rezolvarea problemei agricole pe baze raționale.

Să privim în tre-acăt spre alte state a căror viață economică se sprijină pe mica gospodărie, să examinăm

standardul lor de viață, din apusul nordic, să urmărim producția medie la ha, inventarul acestor mici gospodării, în raport cu marea proprietate, care fără sprijinul direct al statului, s'ar găsi în pragul falimentului.

Să urmărim statisticile anilor trecuți, să cercetăm care este numărul de vite ținute de marea proprietate la ha, unitate de suprafață, câte familii trăesc la ha, care este standardul de viață al acestor suflete, care este nivelul pregătirii intelectuale, care sunt igiena și alimentarea.

Ne sprijinim pe anumite tradiții apocaliptice susținând că suntem o țară binecuvântată de Dumnezeu, producem grâu și avem cantități abundente de vânzare; totuși putem contrazice: nu mai suntem cu nimic mai producătoare decât statele din occident, a căror producție medie la ha, s'a constatat a fi mult superioară nouă, de 1500—1800, pe când la noi încă predomină media de 1100 kg. la ha maximum.

Excedentul rezultă tocmai din motivul că consumul este foarte restrâns în detrimentul exportului, ceea ce face să se creadă a fi o țară extrem de mare producătoare de grâu.

Se știe bine că încă un procent destul de însemnat consumă porumbul în detrimentul grâului.

Care să fie cauzele, care au contribuit într'o măsură mai eficace la ridicarea standardului de viață al micului producător, sau mai bine zis micul șantier agricol, decât individualitatea gospodăriei, care îl pune în situația de a frământa zi de zi o serie nesfârșită de probleme ale căror soluții sigur au influențat dezvoltarea puterii de gândire până la rezolvarea celor mai mari probleme. Micul producător a devenit un factor economic și social de primul ordin. El este dinamismul de ridicare a elitelor și iarba regeneratoare.

Pentru a ne documenta mai bine asupra acestor două mari concepții de organizare socială economică-agrară, marea proprietate exploatată cu zileri găsiți cu ușurință ori strânși cu forța publică, sau mica proprietate-exploatare familiară fără intervenția directă a statului, decât cu îndrumare agronomică, cazul României după reforma agrară, unde putem afirma astăzi după 20 ani că s'a ținut o școală permanentă până la orientarea micii exploatare spre o agricultură intensivă, după principiul Olandei, Danemarcei, Elveției etc. vom găsi o diferență de secole.

Cu o oră mai de vreme să pășim la organizarea micii gospodării, care s'a născut în împrejurări destul de vitrege și care cu toate desiluziile ivite în anumite circumstanțe, totuși ne îngăduie să o plasăm acolo unde dinamismul este mare și forța de producție incontestabil mult superioară.

Ce reprezintă astăzi Olanda, Danemarca, Elveția, decât niște mici șantiere de producție intensivă care sunt în măsură să satisfacă piețele statelor cu culturi extensive în produse de calitate superioară.

Unde putem găsi brânzeturile, untul și legumele, decât pe piețele acestor state.

Dar nu este numai o exploatare agricolă propriea fișă care poate asigura existența unei îndeletniciri de acest fel. Mai sunt o mulțime de alte culturi anexe, de exemplu: grădinile de zarzavat, fructele, plante industriale, medicinale, apicultura, floricultura (pe lângă gospodărie), astfel putem afirma că printr'o exploatare intensivă însoțită de o cultură specială, se pot realiza beneficii mult mai importante decât în marea exploatare.

De ce să ne mai menținem vechea gospodărie patriarhală, marea exploatare neputincioasă, care își găsește scăparea numai în dijmuirea terenului pe la nenorocii ce stau cu brațele încrucișate, dornici de a despica glia.

Agricultura speculativă în detrimentul maselor nu-și mai are rostul. Astfel este iminentă punerea bazelor organizării unei noi reforme agrare care să îm-

partă excedentul de pământ în loturi egale, variind între 6—10 ha., după împrejurări.

Aceste loturi vor fi exploatate exclusiv de proprietarul lotului, neavând dreptul a se arenda sau da în dijmă.

Nu se vor face vânzări decât cu dreptul de preemțiune al vecinului și numai dacă nu se depășește suprafața de 10 ha, menționare și act de achiziționare.

În sânul familiei loturile se pot diviza până la suprafața maximă de 5 ha.

Cumpărarea de pământ va fi rezervată exclusiv agricultorilor care practică personal agricultura.

Agronomilor care sunt funcționari la stat, pentru a putea să se îndeletnicească și cu lucrările practice, au obligația de a se ocupa cu creșterea animalelor de rasă și culturi indicate răspândirii în regiunile respective.

Ing. Iulian Bârsan

(va urma)

Trebuia sfărâmată Axa mișlească

Regele nostru înțelept și-a dat mâna cu partidele populare, constrânse să activeze în mare secret, cu riscuri mari, în mod ilegal până la 23 August, și printr'un act revoluționar ne-am smuls din jug și ne-am întors spre vechile și fericitele noastre alianțe: cu Rusia, cu Anglia și cu America.

Am plătit scump greșelile. Gren ne refacem. E nevoie de încordări. De muncă disciplinată. De sinceritate și stabilitate în relațiile cu acele mari puteri, cari singure garantează democratizarea României și a lumii întregi în această epocă.

Politicianii „români“ au fost prea adesea iepuri de două hoțare, șireți și versatili, oportuniști și reacționari. Ca și când o rafinată artă de diplomație bizantină de a narcotiza poporul și a înșela străinătatea, ar fi fost suficientă pentru menținerea sa în confiscarea conducerii politicii externe, dar cu riscuri grave pentru viitorul României rău îndrumate.

Acum totul trebuie refăcut, pentru ca stafiile trecutului să nu mai învie, iar poporul să așeze la locurile de răspundere pe cei mai autentici dintre reprezentanții intereselor sale permanente.

În acest semn salutăm armistițiul și suntem siguri că o democrație română declarată, convinsă și categorică în acțiunile sale, va aduce României în viitorul apropiat marile recunoașteri de suveranitate deplină asupra teritoriului național, de cobeligerantă și aliată, iar prizonierii noștri din Republicile sovietice se vor întoarce la vetrele lor.

Pământurile se cer lucrate

A venit primăvara, iar pământurile se cer lucrate. Brațele de muncă sunt departe, strâng vânoș oțelul armelor pentru a doborî printr'o încordare finală pe inamic. Cum vor putea fie ele suplinite? Iată întrebarea. Guvernul popular Petre Groza face eforturi extraordinare. Mobilizează orice putere de muncă. Soldați din cazărmi, muncitori din uzine, tineri, femei vor da mână de ajutor pentru a cultiva ogoarele și a împiedeca parăgina și foamea. România trebuie să fie ca o grădină sămănată, plivită, cultivată cu grije ca să ni se asigure pâinea de toate zilele. Și paralel cu acest suflet oficial al statului trebuie să bată toate inimile cetățenești.

Ar fi o rușine ca solul fertil al bogatei României să nu producă roadele strict necesare alimentării.

De altfel o profundă schimbare trebuie să se opereze în structura socială a statului nostru în viitorul apropiat, nemai fiind îngăduit să mai rabde cineva de foame, iar mici minorități să sburde în huzur necumpătat și în desfrăul abundenței copioase dar monopolizate abuziv.

Nu e suflet de om cinstit care să nu se declare categoric pentru o mai dreaptă reparație a bunurilor și pentru o mai echitabilă participare la consumația produselor cari de altfel vor fi din ce în ce mai industrializate.

Socialismul pledează pentru o alimentație îndestulătoare a poporului. Să aibe tot cetățeanul codrul de pâine asigurată. Să nu mai postească azi cu răbdări prăjite nimeni. Numai un stomac bine hrănit generează energie și fortifică spiritul de creație.

Ardealul nostru

după cinci ani de sfâșietoare tragedie, revine la sânul patriei, se integrează total și definitiv în organismul unitar al statului român.

Guvernul popular Petre Groza a cucerit cea dintâi mare victorie politică a sa numai la două zile dela venirea la putere. El a reușit să aibe încrederea mareșalului Stalin și a Republicilor Sovietice convins că în România s'a schimbat ceva fundamental. Da, cabinetul Groza este o inovație, este piatra de demarcațiune a unei noi epoci în viața de stat a României.

În opoziție cu sistemul de până azi care opera în culise, în mare taină schimbările de guvern și de regim, surprinzând țara cu formațiuni impuse de sus în jos, iată o deschizătură nouă, un început de reparație a greșelilor și lovirilor istorice autocrate prin respectarea voinții maselor populare. Formațiunea Groza corespunde sentimentului popular. A simțit-o țara. A simțit-o de îndată străinătatea. De aici marea izbândă a reincorporării Ardealului.

De cinci ani scumpa noastră provincie sângera din mii de răni. Blestematul dictat dela Viena tăiaze în două corpur națiunii și-i paralizase toate funcțiunile de viață. Cizma hitleristă se vârâse până în munții Buzăului pentru a teroriza câmpurile de petrol de pe Prahova.

Conspirația fascisto-hitleristă și-a aliat aristocrația feudală maghiară pentru a sugruma orice independență de stat a României, a cîopârți hotarele și a pune mâna pe toate izvoarele de bogăție ale poporului român.

Atenție la problemele economice!

Vioiciunea discuțiilor politice de astăzi este un imens progres față de liniștea de cimitir a atmosferei politice în care am trăit atâția ani. La cluburile politice, în redacțiile ziarelor, în cafenele, la colțul străzilor — pretutindeni se discută, se fac prognosticuri, se condamnă sau se apără guvernul care ne-a adus armistițiul.

Avem însă, impresia că, în toate aceste discuții și controverse, nu se dă atenție suficientă problemelor vitale de natură economică.

Este, desigur, foarte interesant de știut dacă sancțiunile ce urmează să fie aplicate marilor vinovați se pot sau nu încadra în actualele texte constituționale. Dar în vreme ce noi facem exegeză juridică subtilă, dificultățile de transport provocate, în primul rând, de transporturile masive, așa de necesare, de trupe, nu îngăduie aprovizionarea normală a orașelor cu alimente.

Regimul cel nou, pe care țara l-a primit cu entuziasm — guvernul democratic de astăzi ca și guvernul democratic de mâine — nu pot și nu vor putea rezolvi problemele grele ale dificultăților economice, decât cu concursul efectiv al tuturor bunăvoințelor din această țară.

O informație dată guvernului, cu privire la felul cum s'ar putea înlesni transportarea alimentelor dintr'o regiune a țării într'alta — are astăzi valoare infinită. Față de astfel de informațiuni, sau față de energia sufletească ce trebuie cheltuită în munca de agronom devotat intereselor obștești — ce palide apar toate discuțiile în jurul „chestiunii“ Tătărașcu sau „chestiunii“ Ralea....

Există, în orașele noastre, și mai ales în București, o optică deviată în domeniul problemelor politice. Se dă prea mare importanță prezenței sau absenței unor anumite persoane în opera de guvernare. În schimb nu se dă suficientă însemnătate faptului că întreaga viață urbană a acestei țări este în funcție de sângele care pulsează în arterele circulației economice.

Am vrea gazetele noastre de acum *inundate* de articole privitoare la greutățile economice ale momentului. Perfidul sabotaj de care se vorbește — nu poate explica, el singur, perturbația în transporturi și criza aprovizionării orașelor. Negustorul nu-și poate sabota propriile lui afaceri. Dificultățile economice de care ne plângem au cauze care trec dincolo de voința indivizilor răuvoitori. În fond, nemulțumirea de astăzi a mulțimii de muncitori are evidente cauze economice: *scumpetea alimentelor, insuficiența locuințelor*, și — să nu uităm! — *stagnarea totală a construcției de case.*

O vastă operă de reconstrucție a orașelor noastre ar da de lucru la zeci de mii de lucrători, și ar înviora neînchipuit de mult întreaga viață economică a țării. Această operă de reconstrucție nu este posibilă fără sprijinul efectiv al capitalurilor străine. Să deschidem largi, cât se poate de largi porțile prin care va intra în țară capitalul străin cu misiune creatoare. „Exproprierea urbană“ — soluție naivă, care dă Statului însărcinări pe care multă vreme nu le va putea îndeplini, soluție primejdioasă, care alarmează inițiativa particulară — nu trebuie să ne falsifice viziunea exactă a acestei grele și complexe probleme.

Cu ajutorul capitalului străin și al inițiativelor energice, să întreprindem o vastă operă de reconstrucție a orașelor și de construcții pentru familiile muncitorilor. C. Dobrogeanu-Gherea ne sfătuia odinioară să ne ferim de ceea ce el numea „*socializarea sărăciei*“. Ceea ce ne trebuie acum în România este *producție intensă, prosperitate materială, stabilitate în guvernarea democratică, organizare a întregii muncitorimi în syndicate profesionale, educație a muncitorimii manuale și intelectuale, în sensul socialismului democratic. Un socialism democratic care, fără a părăsi nici un moment programul său de reforme adânci și radicale, ține seamă de realitățile economice ale unei țări care trebuie refăcută din temelie — și înținde, cu sinceritate mâna tuturor inițiativelor economice cinstite și fecunde.*

Oricât ne-am zbate, numai „prin noi înșine“, numai prin munca noastră, nu vom putea reface România. Este interesul urgent al muncitorimii românești și al tuturor claselor sociale lovite de împrejurările grele ale vieții de astăzi — să așeze, alături de revendicările strict politice, marea preocupare economică și constructivă.

Democrația românească trebuie să ne scoată din mizeria tradițională. Democrația românească, dacă vrea să trăiască, trebuie să ne aducă prosperitatea.

Al. Cludian
profesor universitar

O izbândă sociologică românească

Rezultatele unei munci laborioase de 20 ani sunt cuprinse de d-l prof. univ. Nicolae Petrescu într'un compact volum de sociologie intitulat „Primitivii” și editat de Casa Școalelor. Cu o vită curiozitate științifică am citit această lucrare importantă asupra unei teme, care a constituit obiectul unor vechi și îndelungi eforturi savante ale unor învățați de talie cum sunt Frazer, Morgan, Spencer, Rivers, Durkheim, Mac Lennan, Lubbock, Bentham, Tylor, Thomas, Westermarck, Andrew Lang, Freud, Gillen, Smits, Crawley, Liwingstone, Frobenius, Childe, Perry ș. a. Cu un sentiment de satisfacție am analizat materialul și concluziunile, mai întâi pentru că putem avea în românește un astfel de studiu și apoi pentru covârșitoarea însemnătate a problemei însăși de cunoaștere a orginilor umanității.

Un spirit de obiectivitate străbate cartea dela început până la sfârșit. Teoriile și controversele nenumărate sunt supuse unui pătrunzător examen critic. După ce așează temeiurile metodei de lucru pentru a separa faptul de fabulație, d-l Nicolae Petrescu acordă atențiune observației, experimentului și deducției, procedează la analogii și comparații și cerne supozițiile până 'n pânzele albe. In cultura primitivilor e o iregularitate de creștere. Procesul multilinear și discontinuu denunță un caracter pluralist și spontan al realității sociale extrem de diverse și ascunse.

Cum s'a produs agregarea genetică primitivă, cari au fost condițiunile fizice, ce influență au avut rasa și spontaneitatea individuală, cari au fost influențele externe? Fenomenele primare de organizație sunt în intimă legătură cu instinctele, trebuințele și pasiunile inerente naturii omenești. Din fauna regiunii apar primele totemuri (blazoane, drapele). Totemismul este amplu studiat ca o instituțiune cu rosturi profunde, pentru că el înfrâneză pe individ, dezvoltă simțul responsabilității, oferă cadru social, juridic, religios și istoric, deci o stare civilă, un mijloc de identificare în societate.

Dela micile clanuri și triburi se ajunge cu vremea la grupări teritoriale în cari suveranitatea nu mai este difuză, ci devine concentrată și individuală. Se dezvoltă asociații cari depășesc pe cele de rudenie și se face posibilă ascenziunea indivizilor destoinici. Locul cadrelor ereditare și statice îi iau concurența individuală și nobilimea. Rolul factorului economic pe scara progresului se face simțit în mod hotărîtor. Organizația socială se diferențează până la înjghebarea de confederațiuni. Intervine puterea șefului și se stabilește o ierarhie și o guvernare după merite individuale. Se ivesc clasele specialiștilor: meseriași, vrăjitori, preoți. Prizonierii de război sunt făcuți sclavi. Se institue o gherontocrație, un fel de senat. Toate acestea după o foarte lungă evoluție socială și după stratificări succesive. Triburile războinice își dau un regim despotic.

Sistemului de rudenie și familiei i se consacră o bogată documentație. Prin legea exogamiei se certifică necesitatea de a se pune ordine în condițiunile sociale și relațiunile ce decurg din viața conjugală, înălăturându-se indetul, promiscuitatea și moliciunea.

Străbateră acestor câmpuri de cercetări ne pune în gardă față de atâtea erori și ne documentează asupra regulilor severe și clasificării rudeniei cari evidențează grija din vremi imemoriale pentru stabilirea și reglementarea descendenții, succesiunii și moștenirii. Realitatea primitivă este cu mult mai complexă decât s'ar crede.

Capitole grele de conținut sunt apoi cele cari urmează asupra studiului instituțiunilor: justiția, proprietatea, magia și religia. Interdicțiunile, prescripțiunile, superstițiunile, ceremoniile, riturile și societățile secrete au un scop practic: capacitatea de a capta forțele supranaturale în favoarea individului. „Mana” nu este decât o metafizică ancestrală, o credință în spirite, în puterea pietrelor, frunzelor, cuvintelor în tămăduirea bolilor și ghicirea adevărului.

Cu deosebire remarcabile sunt considerațiunile asupra mecanismului mintal și mentalității primitivilor. Complexul de funcțiuni mintale se desfășură după aceleași principii logice ca și ale contemporanilor noștri. Dacă la ei predomină preocuparea pentru trebuințele practice și socotelile egoiste, în vremea noastră predomină spiritul științific și tendința de a cunoaște și înțelege. Mentalitatea primitivă e mistică și prelogică, e retrogradă și impermeabilă, se caracterizează prin operații de reprezentări colective; fenomenele ar poseda forțe și însușiri oculte. Dar schimbarea numelui la diferite etape ale vieții este semnul dezvoltării individualității.

Aproape întregul volum este o critică a celor două teorii principale cari se ocupă cu formele de civilizație în diferitele părți ale lumii: teoria difuziunii și teoria spontaneității și evoluției. D-l Nicolae Petrescu ia din fiecare argumentele rezonabile și formulează concluziuni de bun simț, arătând că civilizația „nu răsare spontan, ci e un șir de sforțări.” Teoria „evoluției convergente” explică similități izbitoare la popoare așezate la mari distanțe. Inșiși evoluțiونيști ca Tylor și Frazer insistă asupra factorului invenției în difuziunea civilizației.

Există o identitate de fond a gândirii primitivilor cu cea a civilizațiilor. E „acelaș substrat permanent al naturii omenești”. Deosebiriile sunt numai calitative. Trebuie să se țină seamă de cadrul lor social, de pluralitatea condițiunilor mediului, de stadiul de dezvoltare culturală. Este evidentă lunga elaborație a procesului

în continuă mișcare și cu multiple înfățișări. Multe reminiscențe fac parte din patrimoniul civilizațiilor până în ziua de azi, de pildă: existența sufletului după moarte, ospețele funerare și pomenile la soroace fixe, dualitatea divinității bune și rele. Sunt necesități metafizice de a căuta un punct inițial al fenomenelor.

D-l prof. Nicolae Petrescu a vizitat personal niște așezări de primitivi în Canada. D-sa a constatat în general, că rasele primitivilor suferă un proces neiertător de degenerare și dispariție, cu excepția unora de pe continentul african!

Opera d-lui Nicolae Petrescu se așează printre cele mai de seamă contribuțiuni la cunoașterea umanității din aurora articulațiunilor culturale când s'au înregistrat primele biruinți asupra forțelor naturii, prin prevederile calendaristice depozitând hrana, procedând la începuturile economiei agricole și domesticind animalele. Solidaritatea primară era una mecanică, și numai târziu de tot s'a dezvoltat una consimțită și conștientă.

Cu acelaș deliciu am citit „Primitivii“ cu care am savurat cândva „Formele elementare ale vieții religioase“ de Durckheim. Autorul merită îndreptățite elogiile pentru aparatul științific cu care a abordat vasta problemă a anenstralilor. Sociologia românească se feliicită să înregistreze o izbândă științifică deodată cu „Primitivii“.

Ion Clopoșel

Dela libertate la dreptate socială

Marea revoluție franceză și-a însușit trei mari principii: Libertatea, Egalitatea și Fraternitatea, prin care credeau că pot să ferească lumea. Credeau revoluționarii timpului că asigurându-i-se omului respectarea celor trei principii i-se asigură chiar fericirea veșnică.

Pentru timpul revoluției era și cazul să se creadă astfel. Ce-i trebuia revoluționarului mai mult decât să fie liber, egal cu aristocrații și frate cu toți ceilalți participanți.

Luate principiile franceze și judecate independent de momentul revoluționar, constatăm că în fond ele sunt înalte și valoroase comori pentru viața socială. Înălțurând principiul egalității juridice, limitat la cazurile de penalitate, ne vom opri la o analiză a celorlalte două principii, la cel de libertate și cel al fraternității.

Vom avea de constatat, în primul rând, că sensul lor se delimitează într'un mod precis și categoric. Principiul libertății se completează chiar din anunțare și i-se spune „libertate spirituală“, libertatea cugetului exprimat în scris sau oral. Principiul fraternității se precizează anunțându-se prin „fraternitate socială“ și fiindcă termenul nu era corespunzător unei valori sociale așa de importante, s'a adoptat în limbajul științific termenul de „dreptate socială“, sub forma sub care se întrebuințează acum în mod curent.

Precizarea aceasta de sensuri ne scutește de o lungă polemică ce-ar trebui s'o ducem cu fantomaticii rivali ai acestor principii.

Când este vorba de libertate nu este vorba de liberul arbitru al cetățeanului de a-și face de cap, de a nu se supune legilor și de a deveni astfel o sarcină incomodă pentru societate. Respectându-se principiul libertății se respectă doar dreptul omului de a gândi liber tot ceea ce mintea îl ajută, de a crede ce vrea și de a transmite și altora gândurile sale. Pentru acest lucru evident că persoana individuală este garantată și numai ca infractor al legilor și se poate stânjeni libertatea.

Pe de altă parte, principiul fraternității sau al dreptății nu mai privește individul izolat ci viața socială însăși. Acestui principiu nu-i intră în grijă raportul de viață dela om la om, ci aspectul vieții sociale în general, pretinzând o armonie a întregii colectivități.

Saltul acesta al principiului „Dreptății“ pe alt plan decât al „Libertății“, astfel trebuie înțeles, ca să putem să ne dăm seama de fondul intim al frământărilor din zilele noastre. Principiul libertății privește viața omului sub aspectul său individual, cât timp principiul dreptății interesează omul în ansamblul vieții sociale. Criticul situației apare prin faptul că amândouă principiile sunt îmbrățișate de aceeași doctrină politică — cea democratică și nu este ușor a le împăca, mai ales atunci când nu ai oameni de înțeles.

Pentru ca să înțelegem cum devine chestiunea, cum adică două principii de esență pot deveni în conflict unul cu altul, exemplificăm cazul, pentru o reală și evidentă înfățișare.

Dintre principiile democrate, cel mai de suprafață și cel mai autoritar până în zilele noastre, remarc — până în zilele noastre —, a rămas cel al libertății. Este normal să fie așa, deoarece omul își îndreaptă privirea spre sine însuși și libertatea este acel ceva ce poate să-i garanteze demnitatea și o certitudine a vieții, fără care nu se poate face nimic altceva. Cu toată această dominanță a principiului libertății, astăzi în mod pieziș, pe sub mână, se încearcă să fie subminat de principiul dreptății sociale. Acest proces în germene vrem să-l explicăm și să-l avem astfel lămurit.

Exemplificarea de care spuneam, care marchează germenele ascuns al conflictului, dintre cele două principii, este viața economică a secolului al 19-lea. În acest secol mai ales în apus, principiul libertății era de mare anvergură. Nu mai atât, că acest principiu dela competența sa individuală a trecut la consecința de ordin social, adică a trecut în patrimoniul principiului dreptății.

În baza principiului libertății, având în vedere perioada mașinismului, fiecare cetățean era liber să-și desvolte mijloacele de producție și să profite de pe urma muncii sale. Păcatul era, că dela un moment dat, libertatea de acțiune a unui individ nu-l privea numai pe el ci privea și pe alții. Prin concursul favorabil de împrejurări, adică mai ales prin mașinism, un om la un moment dat putea să ajungă să exploateze munca a sute de mii de oameni.

Exploatatorul se credea în deplinitatea facultăților lui, deoarece își zicea: am dreptul să muncesc, am dreptul absolut asupra avutului, în baza principiului libertății. Avea dreptul amicul nostru în ce-l privea pe el, dar nu avea deloc dreptatea în ceea ce privea pe semenii săi. *Ai dreptul la libertate cât timp respecti dreptatea altora.*

Atunci ca și astăzi, convine unui exploatator ca el să fie liber și să câștige uneori chiar nemuncind mult peste necesitățile de viață, iar muncitorul să se numească tot liber, dar liber de a munci și a câștiga mult sub orice posibilități de trai. Și dacă altădată problema se punea numai pentru muncitorul manual, astăzi se pune în aceeași măsură și pentru muncitorul intelectual.

Toate revoluțiile muncitorești și grevele de totdeauna nu înseamnă altceva decât renunțarea la principiul libertății, pentru a câștiga ceva în favorul dreptății. Nu de voe bună și nici de plăcere face muncitorul revoluție sau grevă, căci riscă viața, riscă puțina libertate la care ține ca la ceva sfânt, dar atunci când nedreptatea tronează, omul uită de sine, uită de dreptul de libertate, căci n'are ce face cu el fără pâine, și cere

dreptate mai presus de orice. Aceasta este tragica luptă dintre principiul libertății și cel al dreptății.

Pe zi ce merge, viața individuală este tot mai supusă complexului social, individul este tot mai puțin independent și cu această măsură balanța începe să încline tot mai mult de partea principiului de „Dreptate socială“. Cu posibilitățile de producție și de câștig omul devine abuziv și în momentul când uită de obligațiile ce le are față de societate de a fi solidar cu ea la bine ca și la rău, atunci lovește în însuși echilibrul societății. Și atunci când echilibrul s'a defectat să nu ne surprindă că sfântul principiu al „libertății“ a fost profanat și persoana cuiva a fost ofensată.

Suntem convinși mai presus decât orice că omul fără dreptul libertății își pierde calitatea de om, devine cea mai animalică brută. Cu toate acestea nu trecem peste realitățile cele mai palpabile și să recunoaștem că un om nu poate vorbi și nu are pretenția de a avea libertatea cugetului și nici măcar de a avea protecția individualității sale, cât timp societatea nu-i asigură un minim modest de existență.

Să înțelegem deci bine ce este și ce poate libertatea și ce este și ce poate dreptatea socială, spre a nu da omului dreptate când el are nevoie de libertate, sau să-i oferi numai libertatea când el are nevoie de dreptate, așa cum este în zilele noastre.

Oamenii politici trebuie să înțeleagă acest lucru și să coordoneze astfel lucrurile, ca nici unul din cele două principii să nu sufere. Căci, *libertatea fără dreptate este sclăvie, iar dreptatea fără libertate este josnicie.*

Victor Isac

Inapoi la sociologie

Pentru omul de pe stradă, sociologia nu este decât o științificare a vieții politice cotidiene. Această optică, pe cât de eronată pe atât de răspândită, a expus tânără știință altercațiilor de partid, măsurile statale pline de arbitraritate și coerciție. Aici, relațiile dintre conexul social și idee par mai evidente decât în alte preocupări și aceasta e un deficit care permite muritorilor injecțiuni pe care și le interzic în fața unor producții de origine transcendentă!

Știința socială, atât de tânără — încă în faza organizării metodologice — s'a bucurat în cursul dezvoltării ei, de anumite impedimente care i-au răsucit cursul, fără a fi capabile să-i anihileze existența, și în afară de aceste forțe venite din mijlocul publicului anonim sau din cancelariile politice, au fost și imixtiunile unor oameni glorioși în alte ramuri, dar care nu au scris în direcția noastră decât simple manifeste, actuale dar efemere.

INDIVIDUL IMPOTRIVA STATULUI de pildă, nu este decât un apel disperat la individualism, fără a ataca „noul torysm“ cu argumente suficiente. Dacă Spencer rămâne un nume în istoria filosofiei, în sociologie el este prototipul genului afectiv și diletant, confuz

și contradictoriu. Din afectul călduros, dintr'un lirism social simpatic dar nu științific s'au cristalizat REPUBLICA lui Platon sau CURS DE PHILOSOFIE POSITIVĂ ale lui Aug. Comte. Strânse în revoltă, suflelele lor au depășit elementele oferite de cerebral, ca diviziunea muncii sau științele pozitive, spre a se înălța către configurații mai frumoase și poate mai accesibile decât UTOPIA lui Th. Morus sau CETATEA DE AUR a lui Campanella.

Dar dacă ne gândim că în afară de Aug. Comte care îi preconizase doar prezența, singurul Marx dăduse ceva pozitiv în această direcție, ne explicăm cu ușurință de ce sociologia a avut până azi un drum anevoios și plin de meandre, care o depărtau periodic de adevăr. Să ne gândim că Marx fusese un impetuos militant politic, atât de vehement și crud la adresa deținătorilor de conservatisme, încât antagonismul ideologic se transformase treptat într'o ură furibundă.

Socialismul de Stat german al lui Bismark căuta să innăbușe o știință pe care filistinii o confundau cu ultimele consecințe ale programului politic. După mișcările din secolul XIX, în frământarea cărora se născuse și marxismul, lumea părea mai liniștită și pentru a păstra

această acalmie, au apărut — sterile replici — școale ca a lui Simmel, care voiau să înlăture dialectica materialistă printr'o rizibilă metafizică a relațiilor interumane. Colectivitatea devenea pentru ei din realitate vie și proteică, un simplu conglomerat amorf și absurd între elemente atomice ireductibile. Individualismul teoretic descurajează mișcările de masă de pe planul practicii politice.

Școala franceză, mai reticentă și mai prudentă, produce pe un Durkheim cu al său *Anée sociologique*, care privește miopic socialismul și se îndreaptă spre problemele familiare, religioase sau artistice ale vieții sociale, sau de existența reală a *datului* social ca atare, încercând o evadare din politic, prin evadarea din contemporan.

Sociologia risca deci în această perioadă să devină o factice arhitectonică de formule ireale, sau o simplă arhivistică de curente contrarii și dispute sterile. Ingrădită încă în preocupări elementare sau conflicte datorite militantismului materialist, construcția propriu zisă întârzia, premisele păleau și concluziile lipseau cu totul. Observând probabil toate aceste lacune și faptul că reacțiunea împotriva doctrinei a unor nechemati se datora apelului pe care doctrina îl făcea nechematiilor, un L. Kautzky trece direct la studiul creștinismului de pildă. Metoda materialistă se valorifica pe sine și probabil că în felul acesta ea se corectează mulțumitor prin sociologul amintit. Dela discuția principală se trecea la specularea faptelor și dela manifest se ajungea la legi obiective, imuabile.

În genere însă, încrederea și azeziunea la studiul societății au fost în ultimul deceniu, din motive de securitate, într'o vădită și continuă scădere, mai ales dela 1933 încoace. Chiar pentru specialist preocuparea se îndreaptă mai mult spre actual și palpitant, spre resentiment sau simpatie. Cărțile de specialitate încep să lipsească, Marx, Engels, Plekhanov, Kautzky, Bauer, Bernstein sunt retrași din biblioteci sau arse de particularii timorați, spre a fi înlocuiți cu doctrine de duzină ca MEIN KAMPF a lui Hitler sau volumele sgomotoase ale lui Rosenberg, lipsite de orice așezământ real, un haotic și imaginativ program, plin de impulsii și descoperiri morbide.

Reformele guvernului Petre Groza

Certitudinea noastră că un guvern-expresie a voinții poporului va rezolvi cele mai dificile și mai acute probleme ale României — este un fapt împlinit.

Ce a anunțat primul consiliu de miniștri din 7 Martie? Izbânzi cari emoționează țara dela un capăt la altul. Ascultați-le :

Va instaura administrația românească în Ardealul de Nord, însuși guvernul a descălecat în Cluj în 3—4 zile, în asentimentul

comisiei aliate de control prezidate de mareșalul Malinovsky ;

va proceda imediat la legiferarea reformei agrare ;

va restabili siguranța cetățenilor și ordinea deplină în țară ;

va lua măsuri cu privire la înfrânarea speculei și înghețarea prețurilor ;

se va îngriji de însământări și procurare de inventar agricol ; materii prime și tractoare ;

a luat contact cu Moscova pentru apropiata întoarcere a sutelor de mii de prizonieri români din Republicile sovietice ;

Determinat de suferințe și lipsuri acute, omul se îndreaptă spre excese, iar tineretul pierde orice interes pentru un studiu pe care vrea să-l cunoască doar prin acțiune, redus la formule și clișee, adesea falsificate din rațiuni electorale, dar pentru care orice adâncire onestă era o primejdie. Discrepanța totală dintre hitlerism și cultură se datorește în mare parte anomaliilor pe care acest curent o reprezintă în analele științei, și în care a trebuit să se fabrice din ordin adevăruri sintetice și caduce, pentru aceea o aparență înșelătoare, un adevăr mincinos. Curentele totalitare nu încearcă niciodată înlăturarea cauzelor ci a efectelor. S'a dat tot concursul literaturii confuze, filosofiei disperărilor și tragismului existențial, indeterminismului. Romantismul social și cultural s'a bucurat de sprijinul nelimitat al oficialității, care vedea în el un paliativ moral și inocent pentru revoltații prezumtivi.

Sociologia s'a oprit brusc și într'un moment foarte prețios, în care onestitatea științifică și simțul de autocritică corectau deformările doctrinare, interpretările piezișe. Într'un moment de reculegere, în care se trecea peste afectivul tulburător, peste discuțiile sterpe asupra existenței sau non-existenței sociologiei, pentru a se ajunge la realitate și sistematizare, la lege și deducție.

Cauza politică a carenței se retrage treptat din întreaga Europă. Cauzele mai adânci subsistă, însă un studiu neobosit și adevărat le-ar putea eventual grăbi soluționarea. Este o datorie pentru cei orientați spre această știință să revină acum, după o îndelungată și ingrată vacanță, la carte, la adevăruri care evoluaseră și pe care trebuie să le înregistrăm dacă voim să nu cădem într'un dogmatism primejdios și lipsit de roade.

Întoarcerea la sociologie înseamnă nu atât reluarea unei credințe cât a unei metode, nu a unei formule ci a unor rezultate. Înapoi la sociologie deci și totodată la curajul sacrificării sentimentului în folosul realului. Omenirea trebuie să evite desechilibrul între tehnică și cultură. E necesară acum, și să sperăm că pentru o perioadă cât mai îndelungată de vreme, armonia între realizare și cunoștință, adică între marile bunuri cu care omenirea se poate mândri.

VI. Krasnosselsky.

va curății aparatul de stat de elementele rău năvălitate ale vechilor regimuri și cu mână fermă va împlini condițiunile armistițiului ;

industriilor textile i se va da un concurs masiv...

În rezumat: guvernul Groza deținând încrederea țării și a aliaților are competența și posibilitățile să treacă repede la acțiuni limpezi și hotărâte în remediarea crizei și întremarea României.

Țara antcipă toată încrederea ei în noul cabinet.

Brunelleschi - arhitect florentin

Monumentul cel mai important al Florenței e cupola Domului construită de Brunelleschi în quattrocento (între anii 1420—36), secol care a dat fizionomia neschimbată a orașului până astăzi: ca stil de clădire simplă și impunătoare.

Giorgio Vasari în cinquecento ca biograf al artiștilor italieni, artist și el, a istorisit cu mult talent povestea cupolei lui Brunelleschi. Domul se terminase în 1421 după mai mult de o sută de ani de lucru, iar locul cupolei rămase plat, fără mari speranțe de a putea fi rezolvat. Corporația Artelor din orașul Florența (atunci li se spunea Fiorenza) împreună cu canonici dela Sta Reparata și reprezentanți ai autorităților comunale au numit comisii cari au chemat maștri italieni și străini deschizând discuții fără sfârșit. Dela o înălțime așa considerabilă ca aceea a Domului nu se mai ridicase o cupolă imensă din timpurile antice și dificultatea consta în construirea schelei. Unii propuneau să se formeze o colină astfel ca să se zidească apoi cu ușurință o cupolă mare, iar Brunelleschi, arhitect local, a propus să fie clădită fără armatură. Repede l-au considerat nebun, a fost dat afară din sala de consiliu, dar până la urmă tot pe el l-au chemat și l-au numit împreună cu Ghiberti la conducerea lucrărilor. Acest Lorenzo Ghiberti, cunoscut pentru alte opere de preț, la cupola Domului a pricinuit numai zizanii de cari vorbește Vasari cu multă indignare. Lucrătorii erau florentini, iar arhitectul era considerat tot ca un lucrător, deaceia „Brunellesco” numit astfel de Vasari, s'a prefăcut bolnav numai pentru a scăpa de Ghiberti care nu-i cunoștea desenele, așa că au înțeles toți cine trebuie să continue sigur cupola. Pe tambur octogonal cupola dublă s'a încheiat în arc ogival din motive de construcție și ca o complectare firească a unui edificiu din perioadă gotică. Totuș această măreață cupolă dela Sta Maria del Fiore aparține renașterii prin modul de repartizare a distanțelor, prin aspectul masiv al zidăriei, prin profilul specific: pare că toată energia se concentrează în linie în așa fel ca să fie recunoscută la prima ochire în orice schiță din lume. Roșie cu nervuri albe, măreața cupolă a lui Brunelleschi e expresia unei societăți tinere, entuziaste, cu gust ales, departe de podoabe și lux. Cu totul altfel urma să fie peste un secol cupola Sf. Petru dela Roma, construită tot de un toscan — Michelangelo Buonaroti —: numai decor ca și epoca sa. Michelangelo își propusese să creieze „o soră” a celei florentine observând că e greu să-l imitezi pe Brunellesco, și imposibil să-l întreci. L. B. Alberti zicea că prin monumentalitatea ei această splendidă cupolă poate adăposti toate popoarele toscane. Chiar azi florentinii o numesc „cupolone” și sunt mândri de ea ca în ziua când au inaugurat-o în sunetul clopotelor dela toate bisericile cetății.

Cupola Domului (înălțime de 107 m., diametru de 41,50 m.) din interior nu dă impresie grandioasă. Fiind ridicată pe tambur, funcția ei fiind exterioară, ia parte

la înfățișarea Florenței între turnurile mai înalte ale orașului.

Filippo Brunelleschi a trăit între anii 1377—1446 și pe drept cuvânt e numit creator al renașterii italiene. Se poate atribui asemenea titlu unui singur om? Dezagregarea evului mediu a avut cauze multiple, iar în domeniul artei în Italia însemna renunțarea la gotic, curent „germanic”, prea puțin asimilat de italieni. Brunelleschi a părăsit goticul complect reluând teme clasice. Între 1403—9 a plecat la Roma cu Donatello. Multă vreme artiștii florentini vor merge la Roma pentru a-i studia monumentele vechi, nu cu interes arheologic, ci pur artistic. Brunelleschi și Donatello desgrupau pietre romane ca să le măsoare formele. La Florența avem o liberă interpretare a antichității în arta brunelleschiană, de spirit florentin sobru, logic, măsurat. În mod firesc acest maestru a luat modele și dela monumente locale păstrând tradiția orașului, înrădăcinată în Florența ca în era etruscă. Aceasta e tăria lui Brunelleschi: a știut să imbine elemente tradiționale medievale cu altele „noui” clasice, formând o arhitectură simplă, zid neted, linii energice.

Pe vremea lui Cosimo de Medici ca duce al orașului, Brunelleschi a avut comanda pentru biserica San Lorenzo pe care a construit-o în plan basilical, adoptând coloane ce susțin arcuri astfel încât predomină linia orizontală ca și când n'ar fi existat gotic în acea vreme. Sacristia veche (1418) a acestei biserici San Lorenzo e exemplu de arta lui Brunelleschi unde nervurile unei cupole se prelungesc în interior pe pereți împărțind intervale tivite cu piatră cenușie, „piatra serena” florentină, de o rară măiestrie. Decorul frizei de heruvimi a fost sculptat de Donatello.

Nu trebuie să uităm că Brunelleschi, fiu de notar florentin, a studiat în breasla artelor florentine, ca giuvaergiu și sculptor, lucrări bune și a mai fost inginer militar și versificator, — preludiu a ceea ce vor fi artiștii italieni în plină renaștere — ca apoi să se dedice numai arhitecturii. Studiul perspectivei ca inovație neașteptată i-a inspirat proiectul bisericii Santo Spirito din Florența, de dincolo de Arno în piața cu acelaș nume. Santo Spirito ne înfățișează o fugă de coloane dealungul perimetrului în formă de cruce, de o frumusețe caracteristică. În loc de capele laterale se deschid nișe înalte a căror modenatură te îmbie să-i pipăi reliefurile pietrii lucioase așa de fin modelate.

Acest arhitect al cupolei — domeniu în care și-a valorificat cunoștințele construcției dela romani și o tenacitate exemplară — a realizat Cappella dei Pazzi (1430) giuvaer al delicateții înscris în quattrocento cu titlul de glorie a Florenței. Capela se găsește în grădina bisericii Sta Croce și ar fi trebuit să fie mai mare, dar familia dei Pazzi în dușmănie cu cea de' Medici n'auv liniște până ce nu-și clădi o capelă modestă a cărei valoare artistică poate întrece o catedrală prin proporțiile atât de bine alese. Intrarea pe șase coloane prezintă un arc și un atic după motiv dela Batister, iar interiorul

ucrat iarăși în alb și cenușiu, două culori așa de tipic combinate și de atunci reproduse la infinit în orice clădire florentină. Intervalele despărțite de piatra cenușie dau ritm încăperii din care nu lipsește decorul lui Donatello și Desiderio da Settignano, Construcția cupolei sferice cu pandantivi pe plan patrat (bizantină) pare să fie transmisă prin Genova și Veneția, după Choisy. Oricum, monumentul are caracter italian foarte accentuat.

Câteva edificii în Florența s'au înălțat pe baza desenelor lui Brunelleschi. Între acestea palatul Pitti (început în 1440), singurul palat florentin de dimensiuni gigantice, prevestire a palatelor din cinquecento construite de florentini la Roma. Palatul Pitti e format din blocuri masive de piatră rustică în două etaje de ferestre arcuite; unică podoabă sunt pietrele cari indică arcul deasupra ferestrelor. Deci fațadă sobră, solidă, solemnă: nu înzadar a fost construită cam în 400 ani. În general Florența se menține aproape de dimensiunea omului, n'are palate colosale. După arh. Michelucci, lui Brunelleschi i se atribuie tencuiala edificiilor cari până în quattrocento aveau zid netencuit. Asta e o revoluție tot așa de însemnată ca apariția cupolei în panorama orașului.

Porticul dela Ospedale degli Innocenti (1420) e tot opera lui Brunelleschi, în piața Ss. Annunziata vestită pentru porticurile ce o armonizează. Nouă arcade brunelleschiane precedă intrarea la spital, în arcuri de plin centru deasupra unor coloane svelte pe înălțime de câteva trepte. Critica modernă, numind arhitectura „muzică pie-

trificată" s'ar grăbi să asemene aceste arcade simple cu cadențele unei melodii divine și n'ar fi departe de efectul ce ele îl produc. Mai intervin medalioane colorate în teracotă ale lui Luca della Robbia, fără să altereze aspectul moderat al porticului.

Stilul moderat din renașterea brunelleschiană a imprimat Florenței caracterul auster atât de specific Florentinilor cari erau bancherii lumii. Florența s'a oprit la perioada glorioasă din quattrocento: ca prin minune a ținut porțile închise curentului baroc. Ce deosebire față de Roma, unde barocul a triumfat în plină voie. Brunelleschi a clădit numai în Florența și unele opere particulare nu le-a putut termina din lipsă de mijloace; personal, era sărac. Medicii nu plăteau grozav, iar el n'are niciun monument din marmoră, ci numai tencuială albă și piatră serena cenușie.

În stațiunea San Domenico între Florența și Fiesole există Badia Fiesolana închisă între ziduri. În mânăstire se găsește o capodoperă a lui Brunelleschi: degeaba e dată pe seama școlii sale, căci prea e perfectă. A construit-o pe timpul Medicilor cu siguranță. În interiorul Badii ai senzația că spațiul e cules în forme concrete, atât de izbitoare e armonia între ziduri desenate de pilaștri cenușii. Arhitectura lui Brunelleschi e ca o piatră de răscruce dela care au pornit curentele renașterii italiene luând în fiecare regiune caracter etnic deosebit.

Rodica Clopoșel

Rezoluția Fulbright

Lacunele și păcatele Societății Națiunilor sunt astăzi recunoscute de toată lumea. Până și cei mai vajnic, apărători ai ei au închinat steagul în fața evidenței. Chiar și foștii ei favoriți au sfârșit prin a subscrie la criticile îndreptățite ce i-se aduc.

Forul dela Geneva a întreținut în mase iluzia păcii eterne, a înțelegerii amicale între state, a colaborării lor întru progres și proprietate. Acum, când cortina s'a dat înlături și lipsurile au fost văzute de toți, mai importantă decât stabilirea răspunderilor pare să fie găsirea remediilor.

Iată că deputatul nordamerican Fulbright a făcut primul pas pe drumul pozitiv al soluțiilor. Rezoluția sa adoptată cu mari majorități de Camera reprezentanților, nu pune carul înaintea boilor, dar nici pe aceștia nu-i lasă fără car. În primul rând se recomandă o pace „dreaptă și durabilă”, pentruca în al doilea rând să se prevadă „mecanismul adecuat” care s'o apere.

Politica zisă de apărare națională, practică în cele două războaie mondiale, ne-a condus cu zâmbete asigurătoare la carnajul de azi. André Maginot creștea și mai înalt când vorbea de fortificațiile care erau să-i poarte numele. Edouard Daladier, care a condus pe puțin cinci ani ministerul războiului, se rotunjea ori de câte ori pomenea de activitatea pentru dotarea armatei. Eforturile amândurora s'au dovedit fără rost. Pe un

asemenea drum, nu menții pacea și nici nu câștigi războiul.

Ni se propune acum o apărare internațională. Ceva în genul federalist helvetic „toți pentru unul și unul pentru toți”. O forță armată care să impună pacea tuturor refractarilor și nedisciplinaților, o jandarmerie internațională care să nu aibe menajamente față de războinici. Desigur că această armată de poliție nu ar interveni decât în ultima instanță. Până la ea, câmpul rămâne deschis pentru presă, arbitraj, școală, cultură, artă, știință, sport. Sunt atâtea arene unde națiunile se pot întrece, atâtea prilejuri de emulație, încât în mod normal armata internațională ar trebui să șomeze.

Filozoful american William James găsisese chiar „un echivalent moral al războiului” în cartea sa cu acest titlu, propunând ca eroismul din sufletele avântate să-și găsească întrebuintare în operele sociale ce comportă riscuri și privațiuni. Militantul „Crucii Roșii” Pierre Ceresole, mergând mai departe, sugerează organizarea de echipe tinerești care să combată epidemiile, inundațiile, deplasările de teren, care să șteargă urmele cutremurelor de pământ, ale vulcanilor, ale războaielor. Câte nu sunt de făcut pentru a stăpâni furia naturii și a oamenilor, pentru a împiedeca distrugerile și devastările! Și câte nu rămân de făcut pentru bunăstarea oamenilor! În câte direcții nu poate fi canalizată setea

ului de aventură, de călătorie, de acțiuni temerare, de sacrificiu! Gustul lui de risc, de necunoscut, de evadare din cotidianul meschin, se cere înțeles și satisfăcut. Dar nu în detrimentul, ci în folosul umanității.

Rezoluția Fulbright izvorăște de bună seamă din intenții laudabile. Totul se poate face. Dar rămâne de văzut în folosul cui. Fiindcă omenirea va refuza să se lase încă odată păcălită. Ea va respinge cu hotărâre perspectiva unei întoarceri la Versailles. O nouă deziluzie i-ar fi funestă. Sătulă de promisiuni și de texte rez, ea se mulțumește cu mai puțin, dar mai sigur. Pace? Desigur. Cine n'o vrea? Dar pe ce baze? Pace în afară, da, însă și pace înăuntru, cea dintâi fiind condiționată de cea de-a doua. Ajungem astfel la premiză, la social. Ca să aperi pacea, trebuie să ai ce apăra. Iată pentru ce problema socială se cere în primul rând soluționată. Muncitorii, țărani și profesioniștii intelectuali nu mai pot fi amânați cu vorbe goale, cu deziderate și proiecte. Dreptul lor la muncă, la salariu, la odihnă, la sănătate, la cultură trece pe primul plan. Înfrupturile nu suferă amânare, nici măcar etape. De aici poate începe pacea, nu din demagogie.

Camera Reprezentanților din Washington a văzut bine când a cerut „o pace dreaptă“, chiar dacă nu și-a dat seama că dreptatea trebuie realizată întâi jos, de

Socialismul în Europa

Chiar o sută de ani se implinesc decând mișcarea socialistă universală a fost pusă pe temeiul unor legi sigure de progres definite în concepția cunoscută a materialismului istoric.

Pentru întâia oară politica era fundamentată pe știința socială riguroasă.

Nu numai că n'au putut fi clătinate bazele teoretice și aplicate ale socialismului elaborat cu luminile științei de către cei doi gânditori iluștri Marx și Engels însărcinați de congresul dela Londra să elaboreze un manifest-sinteză către toate popoarele lumii, dar vremea însăși s'a însărcinat să verifice și amplifice minunatul lor sistem de transformare radicală a societăților.

Socialismul are o istorie și mai veche în Europa. Inteligențe agere și cuprinzătoare au formulat doctrine splendide asupra necesității de a se instaura așezări sociale mai drepte, descătusându-se mulțimile din suferințele și privațiunile fără număr. Insuși Eliade Rădulescu deschizător de școală nouă a fost pătruns adânc de adevărurile socialiste.

O pleiadă întreagă de figuri mărețe și generoase din galeria cugetătorilor și reformatorilor români s'a zbatut să introducă și la noi marea reformă socialistă. Dar

fiecare țară în același mod. Exploatarea omului de către om nu poate fi compatibilă cu noua pace, pentru care s'a vărsat atâta sânge. Trusturile internaționale ar compromite-o ușor, oricât de puternică ar fi armata internațională. Capitalul financiar ar ști să-și impună voința pe deasupra petecelor de hârtie, cu ori câte semnături ar fi acestea prevăzute.

Mult mai ușoară ar fi deslegarea problemei dacă D. deputat Fulbright ne-ar lămuri în ce ar costa noua ordine stabilită. Fiindcă frontierele nu reprezintă decât o latură a problemei, iar poliția internațională numai un mijloc de coercițiune.

Din nefericire, rezoluția adoptată de parlamentul american nu spune nimic mai mult. În domeniul economic și social nu se avântă. Nu oglindește nimic din revendicările veacului. Este un mod de a eluda discuția și de a evita critica. Dar nu este un procedeu abil, pentru că fiecare știe ce vrea și dacă un număr redus de privilegiați caută să împiedice orice învoire, cei mulți sunt siguri că lumea nu poate sta în loc.

La 3 Martie 1794, Saint-Just spunea: „Fericirea este o idee nouă în Europa“. N'ar fi oare timpul s'o realizăm?

Paul Teodorescu.

Orientare realistă spre Rusia

Manifestațiuni valoroase s'au desfășurat în capitală și provincie: deschiderea librăriei „Cartea Rusă“, inaugurarea localurilor „Arhus“-ului și festivităților dela „Uniunea Patrioților“. N'au avut caracter politic și totuși în esență ele dețin substanța cea mai pură a adevăratei politici pe care trebuie să o urmeze România de aici înainte: politica bunului simț și a intelectualității care reface relațiile noastre cu puternica vecină dela răsărit.

Prin numărul și calitatea participanților: muncitori, funcționari particulari, magistrați, ofițeri, profesori, comercianți și industriași, cele trei serbări lasă o dără adâncă în spiritul public din țară. Brașovul a fost elogiut de oratori pentru sănătoasele sale tradiții de cultură românească.

Printre vibrantele cuvântări din Brașov s'au săpat adânc în memorie cele ale d-lor Mitiță Constantinescu, prefect col. Zaharia, avocat C. Veleanu, d-șoarei Predescu, d-rei Podea, scriitorului rus Pelonsov și preotului Coman.

Se repudiază un trecut tenebros de nepăsare față de Republicile sovietice și se schitează ferm o orientare vrednică de o generație realistă, creatoare și îmbibată de un suflu de umanitate înfloritoare.

Brașoveni, într'un ceas bun! Aceasta este calea aleasă.

în atmosfera opacă și tulburată de bizantinism a țărilor române s'au risipit în vânt atâtea mari gânduri de primenire.

Nu putem îndestul îndemna lumea noastră să iasă din toropeală și marasm, să cerceteze, să se preocupe, să se cultive, să cunoască socialismul științific,

Să nu stea impietrită în nepăsare, cu brațele încrucișate și să se mire că timpul o surprinde nepregătită și uluită.

Datoria tuturor celor cari au pretenția să facă politică, e să adâncească aceste chestiuni, să citească și să se edifice, smulgându-se din rutina unor deprinderi și tradiții depășite.

Noi vrem ca intelectualii și masele românești să intre într-o mișcare care trebuie să câștige în amploare în această țară în care a băntuit prea multă vreme sfânta ignoranță.

Și ca să convingem păturile largi despre importanța mișcării noastre, invocăm aci concluziile unui savant sociolog cu renume mondial ca Durckheim:

„socialismul a deșteptat la reflexiune, a stimulat activitatea științifică, a promovat cercetări, a pus probleme: în mai multe puncte istoria sa se confundă cu sociologia“...

Fapte, idei, observațiuni

O altă intelectualitate

Pătura conducătoare din țara noastră a absentat dela multe și grele îndatoriri. Onoare excepționale.

Aceasta înseamnă că n'am avut o intelectualitate reprezentativă. Nu oricine e intelectual, numai pentru că îmbracă haine de surtucar și deține cu chiu cu vai o diplomă. Cărturărimea noastră a fost pestriță și preocupată mai mult de lovitură carierelor mișunând prin culiseria politicianismului. Invârtindu-se în cercul îngust al intereselor materiale și preocupându-se de ascendența personală cărturarul român a fost pasiv la toată frământarea socială din Românie.

Chiar oameni superiori ca pregătire și cinste personală au stat deoparte, spectatori pasivi la cangrena socială, lăsând la voia întâmplării destinele țării.

Deaceia a înflorit putregaiul, au operat nesupărași afaceriști, busola politicii externe a oscilat în extreme, iar în politica internă am asistat la un foarte grav amestec de aluviuni din dedesupturi morale compromise.

O intelectualitate activă, cinstită curajoasă și înfrățită cu aspirațiunile poporului — iată ce așteaptă această biată Românie împinsă pe pragul disperărilor supreme din lipsă de democrație veritabilă.

Horia Trandafir

REDAȚIONALE

Reapărem. Aceasta este bucuria zilei. A îndurat și această revistă calvarul inevitabil al războiului. Două bombardamente ne-au nimicit întregul și importantul stoc de clișee, vignete și alt material tehnic strâns în cursul celor 21 ani. A fost distrus și stocul de hârtie cu care ne aprovizionasem. Pentru noi a fost o lovitură dezolantă. Puținele noastre resurse ne-au fost total angajate. Ne refugiem astfel în Brașov, în acest bătrân centru de cultură românească, și rugăm pe vechii și credincioșii noștri abonați să binevoiască a ne înoi încrederea și a primi în casele lor noua noastră solie cu aceeași înțelegere și dragoste cu care ne-au onorat neîncetat timp de 21 ani. „Societatea de mâine“ a fost un izvor curat de cunoștinți prețioase asupra stărilor din Românie și din întreaga lume. Cu atât mai mult va fi în aceeaș ținută într'o fază de declarată transformare în sensul vederilor noastre cunoscute.

Fărămițare în curete

de pământ — răspândite pe mari distanțe — iată aspectul proprietății țărănești dela noi. Câtă pagubă cu utilarea și cultura unor astfel de ogoare împrăștiate. Cine se mai îndoește, că numai o comasare bine dirijată este soluția rentabilității plugărești? Insuși d-l profesor Mladenatz care este o autoritate în materie de cooperare, recunoaște că este un deziderat neîmplinit comasarea micilor parcele și crede, că o cooperativă de cultură în comun a pământurilor este necesară. „Mai stăruitor decât oriunde este la noi nevoie să constituim, prin gruparea unui număr de mici proprietari țărănești — mari exploatari agricole, bine utilizate“ — scrie d-sa într'un studiu recent cooperatist. Nu rămâne, decât ca guvernul democratic al României să ia măsuri în această direcție bună.

Reforma agrară

a fost studiată temeinic de guvernul român prezidat de Dr. Petre Groza. Consiliul de miniștri a întocmit legea expropriării tuturor suprafețelor mai mari de 50 ha, regele Mihai a sancționat-o, iar în „Monitorul Oficial“ a apărut promulgarea ei. În multe colțuri de țară a început improprietărea dorită de secole de către muncitorii cu fața arsă de soare și brăzdată de suferinți și lipsuri negrăite. Guvernul a împlinit o mare necesitate, a pus capăt unei crize sociale adânci a țării. Prin reforma agrară țărani noștri ajung la un codru de pâine mai omenesc. Se curmă privațiuni vechi și rușinoase. Exploatarea nemiloasă încează. Nu degeaba a izbucnit acest război.

Artel-ul sovietic

nu este altceva decât gospodăria colectivă a pământurilor. A luat ființă înainte cu 10 ani, adică în 17 Februarie 1935, primind un statut redactat de către al 2-lea congres general al colhozurilor și aprobat de consiliul comisarilor poporului. Statutul constă din 8 capitole și conține numai 25 de articole. Despre această instituție s'a scris enorm de mult, chiar și la noi de către publiciști cari au întreprins călătorii oficiale în uniunea republicilor sovietice. Vom reveni cu detalii pentru a se cunoaște sructura agrară a vecinilor dela răsărit.

Noua școală românească

va primi o direcție fundamental deosebită de școala anterioară. Titularul departamentului școlar este un foarte versat socialist, d-l Ștefan Voitec; d-sa știe să imprime învățământului orientarea recerută. Într'o cuvântare d-sa a spus: „noi socialiștii suntem determinați și ca atare nu putem considera școala noastră primară decât ca reflexul, ca oglindirea cea mai tipică a mediului nostru social, a realităților de clasă, exprimând sintetic toate păcatele și lipsurile alcătuirii noastre economice, politice și sociale“. Salutând prezența unui mare număr de învățători în partidul social-democrat, d-l ministru Voitec a arătat că într'o țară înapoiată, într'un regim reacționar și într'un mediu în care sunt atotstăpânitoare boala, sărăcia, teroarea, ignoranța și imoralitatea, școala nu poate fi decât „umilă, fără de putere și fără de avânt“. Învățătorimea social-democrată e chemată să construiască cu adevărat „o țară nouă, o mentalitate nouă și o școală nouă“. Sunt cuvinte adevărate, ce se cer încrestate la această rubrică pentru a fi continuu rememorate.

Maril și fireștii aliați

ai țării și neamului românesc, cari au fost dealtfel aliați României în 1918, merg din victorie în victorie. Pe întinsele din răsărit, apus, miazăzi și miazănoapte armatele sovietice și anglo-americane dispun de superioritatea vădită a numărului și a armamentului. Rușii sunt la Viena și au năvălit în câmpiile Boemiei. Anglo-americanii sunt la Kassel și pătrund în câmpiile Bavariei. O debarcare la Ravena dovedește izbirea Nemților pe Adriatica nordică fără putință de împotrivre. În țările nordice viteaza populație locală organizează răscoale în Norvegia și Danemarca împotriva cutropitorilor teutoni. Atât de înaintate sunt avantposturile aliaților, încât se așteaptă dela o zi la alta prăbușirea sălbatecului regim Hitler. Provocatorii măcelului mondial își vor lua pedepsa! Popoarele se vor elibera din silnicia imperialismului german grație armelor și materialului uman superior al aliaților noștri de totdeauna. În 23 August țară și rege și-au dat mâna, s'au întors contra lui Hitler și au restabilit legăturile organice cu aliații firești.